

KAJIAN PERBANDINGAN SIKAP DAN KECEKAPAN KOMUNIKATIF BAHASA MELAYU DALAM KALANGAN MURID-MURID MELAYU BANDAR DAN LUAR BANDAR

MOHD ASRI HARUN

Universiti Kebangsaan Malaysia
6973asri@gmail.com

ZULKIFLEY HAMID

Universiti Kebangsaan Malaysia
zulkifley@ukm.edu.my

KARTINI ABD. WAHAB

Universiti Kebangsaan Malaysia
kartini@ukm.edu.my

ABSTRAK

Kajian terdahulu mendapati bahawa sikap penutur terhadap sesuatu bahasa dapat dikaji berdasarkan kedudukan geografi penutur, di samping faktor seperti budaya, psikologi dan latar belakang sosial penutur. Sehubungan itu, makalah ini bertujuan untuk menjelaskan sikap murid-murid Melayu bandar dan luar bandar terhadap mata pelajaran Bahasa Melayu. Kajian juga bertujuan untuk membandingkan kecekapan komunikatif bahasa Melayu murid-murid tersebut. Untuk tujuan tersebut, pendekatan statistik deskriptif dan inferensi digunakan kepada 421 orang responden yang berumur 11 tahun. Instrumen yang digunakan ialah soal selidik dan Set Ujian Kecekapan Komunikatif Bahasa Melayu. Data kajian menunjukkan bahawa peratusan murid Melayu luar bandar yang menganggap Mata Pelajaran Bahasa Melayu sebagai sangat penting adalah lebih tinggi berbanding murid Melayu bandar. Peratusan murid Melayu luar bandar yang minat terhadap bahasa Melayu disebabkan mata pelajaran tersebut mudah adalah lebih tinggi daripada peratusan murid bandar. Sementara itu, peratusan murid Melayu bandar yang tidak menyukai bahasa Melayu disebabkan mudah, lebih tinggi berbanding peratusan murid luar bandar. Dapatan kajian juga menunjukkan bahawa peratusan peningkatan berbahasa Melayu murid Melayu bandar lebih dipengaruhi oleh ibu bapa dan keluarga berbanding guru-guru, rakan dan masyarakat. Min kecekapan komunikatif bahasa Melayu murid Melayu bandar ialah 30.89, manakala min murid Melayu luar bandar ialah 32.15. Ujian t menunjukkan perbezaan min markah kecekapan komunikatif bahasa Melayu ($p=.103$) bagi kedua-dua kumpulan murid tersebut, dan hal ini didapati tidak signifikan.

Kata kunci: kecekapan komunikatif; peningkatan berbahasa; persepsi bahasa; perspektif bahasa Melayu; sikap

COMPARATIVE STUDY ON THE ATTITUDE AND COMMUNICATIVE COMPETENCE OF BAHASA MELAYU AMONGST URBAN AND RURAL MALAY STUDENTS

ABSTRACT

Previous studies have proven that besides culture, psychology and social background of a speaker, geography can also be a factor to study speaker's attitude towards language. Hence, this study aims to explain the attitude of urban and rural Malay students towards the Bahasa Melayu subject. This study will also compare the communicative competence of these two groups of Malay students. For this purpose, descriptive and inferential statistical approach was applied to 421 respondents aged 11 years old. A set of questionnaire and a Set of Malay Communicative Competence Test were used as instruments to gather data for this study. Results show that the percentage of the rural Malay students who consider Malay language as very important is much higher than the urban Malay students. Percentage of rural Malay students who are interested in the Malay subject is higher than the urban Malay students because they find the subject easy. While the percentage of Malay urban students who do not like the Malay subject because it is easy is much higher than the rural students. The findings also show that the increase of percentage in the usage of Malay language among urban Malay students is influenced by parents and family, rather than their teachers, friends and society. The mean of Malay communicative competence of urban Malay students is 30.89, while the mean of rural Malay students is 32.15. The t-test shows that the mean difference of the communicative competence of the Malay language ($p=.103$) for both groups is insignificant.

Keywords: communicative competence; language improvement; language perception; Malay language perspective; attitude

PENGENALAN

Sesuai dengan anugerah Allah yang istimewa kepada hamba-Nya, bahasa memegang peranan yang penting kepada setiap manusia. Pentingnya peranan bahasa ini sehingga Mohd Rashid (2012) menyatakan bahawa manusia yang hidup di dunia ini adalah di bawah belas kasihan bahasanya. Hanya bahasa, yang merupakan alat yang mampu mengungkapkan fikiran dan merakamkan pengalaman manusia untuk diturun-temurunkan daripada satu generasi ke satu generasi. Dalam kepelbagaian fungsi bahasa, fungsi komunikasi adalah fungsi yang paling dominan. Komunikasi ialah proses penyampaian atau pemindahan maklumat, idea, perasaan dan buah fikiran daripada satu pihak kepada satu pihak yang lain (Kartini & Zulkifley, 2015). Tanpa bahasa, manusia tidak boleh berkomunikasi dengan manusia yang lain. Menyentuh tentang hal ini, Mohd Rashid (2012) dan Abdul Rashid dan Amat Johari (2012) menegaskan bahawa bahasa ialah alat komunikasi dan perhubungan yang penting antara anggota dalam sesebuah masyarakat.

Sebagai bahasa kebangsaan, bahasa Melayu mencerminkan identiti nasional dan menjadi tunjang kepada perpaduan antara etnik di Malaysia. Zulkifley, Rahim dan Karim (2010) menekankan kepentingan bahasa Melayu dalam konteks integrasi nasional. Bahasa Melayu memberikan identiti kepada Malaysia sebagai satu unit politik, sosial, dan budaya. Menurut Teo (1999), adalah tidak keterlaluan jika dikatakan bahawa hidup mati bangsa Malaysia antara lain bergantung kepada keutuhan bahasa Melayu. Melihat kepada kepentingan tersebut, maka setiap rakyat Malaysia tanpa mengira kaum dan di pelusuk mana pun mereka berada, bukan sahaja perlu mempunyai sikap yang positif terhadap bahasa Melayu, malah perlu memiliki kecekapan komunikatif semasa menggunakan bahasa Melayu. Dengan kata lain, mengkaji dan memahami bahasa Melayu bukan sekadar mengetahui tahap pencapaiannya semata-mata, tetapi juga menyedari tentang apakah perspektif sikap yang diberikan terhadap bahasa ini.

Berbalik kepada sikap yang dinyatakan di atas, pengertiannya terlalu luas dan mendukung berbagai-bagai makna. Sikap adalah sesuatu yang mempengaruhi seseorang individu dalam memberi nilai terhadap sesuatu simbol objek yang diperkatakan sama ada disukai atau sebaliknya. Menurut Adnan (1988), sikap terhasil daripada perasaan, kepercayaan atau pemikiran seseorang terhadap objek psikologi. Dalam konteks kajian ini, pengkaji merujuk kepada Zulkifley, Rahim dan Karim (2010) yang menyatakan istilah sikap atau *attitude* ini merujuk kepada anggapan atau penilaian yang diberikan oleh masyarakat (bandar dan luar bandar) terhadap sesuatu bahasa atau pelakuan yang ditunjukkan terhadap sesuatu bahasa. Dalam bidang pendidikan, sikap bukan sahaja boleh dilihat daripada aspek pengajaran guru, tetapi juga dilihat dalam konteks pembelajaran murid (Rammers & Gage, 1943).

Kecekapan komunikatif seperti yang dimaksudkan oleh Hymes (1972) pula merangkumi dua komponen yang digunakan dalam komunikasi secara serentak, iaitu komponen pengetahuan dan penggunaannya. Pengetahuan ialah maklumat yang diperoleh secara kognitif tentang sistem atau peraturan-peraturan bahasa yang disebut sebagai tatabahasa, manakala penggunaan pula merujuk kepada kemampuan untuk menggunakan bahasa yang tepat (mengikut tatabahasa) mengikut konteks komunikasi sosiobudaya masyarakatnya. Dengan kata lain, kecekapan komunikatif adalah satu kemahiran fungsian, iaitu kemahiran tentang pengetahuan dan penggunaan bentuk-bentuk bahasa yang diperlukan ketika mengambil bahagian dalam komunikasi sebenar (Hashim, 2000). Justeru, pembelajaran bahasa yang berasaskan keperluan membolehkan pelajar berkomunikasi secara berkesan (Mohd Asri & Zulkifkey, 2014).

PENYATAAN MASALAH

Dalam abad ke-21 ini, beberapa perubahan pesat telah berlaku dalam kehidupan rakyat Malaysia. Bidang pendidikan, ekonomi, sains, teknologi, sosial, dan budaya sentiasa berkembang selaras dengan era globalisasi. Tidak dinafikan dalam persaingan ini, bahasa Melayu bergerak agak perlahan jika dibandingkan dengan bahasa-bahasa lain, khususnya bahasa Inggeris. Namun jika diteliti puncanya, kelemahan tersebut tidak harus diletakkan kepada pengguna bahasa semata-mata. Juriah (2005) melihat ketidakakuran institusi pendidikan swasta terhadap penggunaan bahasa Melayu sebagai bahasa pengantar disebabkan oleh sikap Kementerian Pendidikan Tinggi (KPT) sendiri. Walaupun akta Pendidikan Tinggi Swasta 1996 secara jelas mewajibkan penggunaan bahasa Melayu sebagai bahasa pengantar dalam bidang

pendidikan, namun pengecualian tertentu yang diberikan telah menyebabkan nilai bahasa Melayu seolah-olah sentiasa menjadi bahan tawar-menawar.

Isu-isu seperti di atas sudah lama disedari oleh pelbagai pihak. Awang Sariyan (1988) misalnya menyatakan bahawa pengisian kemerdekaan negara dengan penggunaan bahasa Melayu masih belum mencapai tahap yang membanggakan. Sebaliknya, ia hanya lebih kepada retorik dan slogan sahaja. Pada pandangan beliau, golongan perancang haruslah bersikap memimpin, dan golongan pengguna bahasa pula bersedia untuk dipimpin. Hanya dengan demikian sahaja, barulah terisinya maksud mendaulatkan bahasa kebangsaan, yang bukannya sebagai lambang semata-mata, tetapi sebagai alat pembinaan negara melalui peranannya sebagai bahasa moden. Hassan (2006) pula menyatakan bahawa kedudukan bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan, sekali gus sebagai tunggak pembentukan tamadun bangsa kian tercalar oleh kerana sikap sesetengah pihak yang memandang remeh terhadap kedudukan bahasa Melayu, khususnya sebagai bahasa Melayu sebagai pengantar ilmu dan wahana dalam pentadbiran negara.

Peranan bahasa Melayu sebagai alat integrasi nasional juga masih menjadi tanda tanya. Zulkifley, Rahim dan Karim (2010) menyatakan bahawa masih timbul skeptikal tentang penerimaan terhadap bahasa itu dalam kehidupan seharian, khususnya dalam pendidikan sehingga memberi kesan negatif terhadap pencapaian bahasa Melayu sebagai bahasa ilmu. Masalah ini disebabkan oleh faktor dalaman yang berkaitan dengan diri sendiri dan juga faktor luaran seperti pengaruh persekitaran, kaedah pengajaran guru yang kurang berkesan dan lain-lain lagi. Dalam hal ini, Zamri dan Zarina (2001) yang menganalisis laporan kemerosotan Mata Pelajaran Bahasa Melayu peringkat menengah oleh Lembaga Peperiksaan Malaysia, mendapati bahawa sikap merupakan salah satu daripada faktor penyumbang dalaman kepada kemerosotan pencapaian tersebut. Kajian tersebut membawa kepada cetusan minda dan rasa tanggungjawab bahawa masalah sikap ini juga seharusnya dikaji pada peringkat yang lebih awal iaitu pada peringkat sekolah rendah lagi.

Norizah (1990) menyatakan sikap seseorang terhadap bahasa dapat dilihat berdasarkan lima faktor, iaitu faktor psikologi, kedudukan geografi, latar belakang budaya, latar belakang pendidikan dan latar belakang keluarga. Justeru, kajian ini menarik untuk melihat sama ada wujud perbezaan sikap murid-murid Melayu yang menjadi penutur natif terhadap bahasa Melayu berdasarkan kedudukan geografi. Persoalannya, adakah kedudukan murid berdasarkan lokasi bandar dan luar bandar mempengaruhi sikap terhadap bahasa Melayu? Setiap individu mempunyai sikap yang berbeza terhadap sesuatu perkara dan sikap tersebut mudah berubah dan mudah berlaku penyesuaian (Zulkifley, Rahim & Karim, 2010). Walau bagaimanapun, pernyataan sikap seharusnya jelas. Sesuatu program bahasa yang dirancang dan dilaksanakan perlu diiringi dengan sikap yang positif dan persepsi yang tinggi terhadap bahasa itu. Justeru, dapatan kajian ini adalah penting oleh kerana, sikap bukan sahaja menentukan usaha dan kerja keras terhadap pencapaian akademik, bahkan sebagai prasyarat awal untuk membentuk kecekapan berbahasa seseorang.

SOROTAN LITERATUR

Sikap bahasa merupakan satu posisi mental atau perasaan terhadap bahasa sendiri atau bahasa orang lain. Masalah sikap telah lama menjadi bahan kajian dalam pelbagai bidang ilmu. Kajian

sikap yang berkembang pesat oleh ahli-ahli psikologi ternyata telah menarik minat ahli-ahli linguistik. Ahli-ahli linguistik mengkaji sikap yang berkaitan dengan pelakuan bahasa. Walaupun begitu, terdapat juga ahli-ahli linguistik yang mengkaji sikap terhadap budaya. Asmah (1986) misalnya, telah mengkaji sikap orang Melayu terhadap budaya asing. Beliau mendapati bahawa orang Melayu sebenarnya tidaklah bersifat *confrontational*. Sikap terbuka yang ada pada diri Melayu itu menyebabkan mereka melihat sesuatu unsur budaya baharu dalam lingkungan hidup itu sebagai satu unsur tambahan dalam budaya hidup mereka. Mereka berpegang pada prinsip, yang baik diterima dan yang buruk sebaliknya. Sikap ini membolehkan orang-orang Melayu menerima dan menyesuaikan unsur-unsur budaya luar termasuk bahasa dalam kehidupan seharian mereka dengan begitu mudah.

Meneliti khazanah ilmu, pengkaji mendapati kajian langsung tentang sikap terhadap bahasa Melayu telah dijalankan oleh dua kumpulan pengkaji iaitu Zulkifley, Rahim dan Karim (2010) dan Nor Hashimah, Junaini dan Zaharani (2010). Kedua-dua kajian ini menarik kerana telah memberi fokus utama kepada masalah sikap terhadap bahasa Melayu. Secara tidak langsung, kedua-dua kajian ini mengisi lompong ilmu khazanah Melayu dengan menyahut saranan Hoenigswald (1966) yang dianggap sebagai perintis kajian sikap bahasa di dunia Barat, apabila menyarankan agar penutur bahasa tidak hanya tertarik terhadap apa yang terjadi (bahasa), tetapi bagaimana orang memberi tanggapan terhadap apa yang terjadi dan apa pendapat orang tentang apa yang terjadi (Aminah Awang Besar, 2015).

Kajian Zulkifley, Rahim dan Karim (2010) melibatkan 200 orang responden daripada pelbagai golongan masyarakat dan lokaliti. Data dikutip melalui prosedur soal selidik dan temu bual. Untuk proses temu bual, kajian ini dibantu oleh orang pembantu penyelidik yang terdiri daripada empat orang pelajar sarjana dalam bidang Kajian Bahasa Melayu di Universiti Kebangsaan Malaysia. Dapatan kajian mereka menunjukkan bahawa sikap dan penerimaan terhadap bahasa Melayu mengikut perbezaan umur adalah agak ketara. Sikap dan penerimaan bahasa Melayu bagi kelompok umur 20 tahun ke bawah adalah rendah berbanding dengan kelompok umur 21 tahun ke atas. Dalam hal ini, faktor kematangan adalah penentu. Pola yang sama diperlihatkan juga oleh kumpulan ini bagi sikap dan pandangan tentang kemampuan bahasa Melayu. Hal ini menunjukkan wujudnya sindrom ketidakpercayaan terhadap kemampuan bahasa Melayu dalam kalangan remaja peringkat awal, khususnya bagi kelompok umur 20 tahun ke bawah.

Penguasaan pengetahuan, sikap dan penerimaan serta sikap dan pandangan terhadap kemampuan bahasa Melayu antara keturunan dan etnik juga memperlihatkan wujudnya perbezaan. Kajian ini mendapati sikap dan penerimaan, serta sikap dan pandangan terhadap kemampuan bahasa Melayu etnik bukan Melayu lebih rendah berbanding etnik Melayu. Faktor ini didorong oleh sosiobudaya berbahasa yang berbeza. Walau bagaimanapun, faktor sosioekonomi tidak menunjukkan perbezaan. Pendapatan tidak memberi pengaruh yang signifikan kepada proses komunikasi dalam bahasa Melayu. Daripada aspek pendidikan pula, terdapat hubungan antara tahap penguasaan pengetahuan bahasa Melayu dengan sikap dan pandangan tentang kemampuan bahasa Melayu. Bagi Zulkifley, Rahim dan Karim (2010), hal ini disebabkan pengaruh pendidikan tinggi di negara ini yang telah membudayakan bahasa Melayu sebagai bahasa ilmu.

Nor Hashimah, Junaini dan Zaharani (2010) pula mengkaji sikap dan sosiokognitif, iaitu yang merujuk pada sikap dan persepsi yang berkaitan dengan kognisi pelajar terhadap bahasa Melayu. Kajian mereka menggunakan soal selidik dan wawancara. Seramai 1523 orang pelajar tingkatan empat dari 15 buah sekolah di Malaysia dipilih mengikut zon tertentu, iaitu Zon Tengah (Negeri Sembilan), Zon Timur (Kelantan), Zon Utara (Kedah), Sabah dan Sarawak. Wawancara pula melibatkan 50 orang pelajar bagi melihat kemahiran pelajar berkomunikasi secara spontan berdasarkan topik-topik tertentu. Hasil kajian ini mendapati hampir 80.0% (1,208) pelajar bersikap positif terhadap bahasa Melayu. Daripada jumlah tersebut, pelajar perempuan (81.2%) menunjukkan sikap yang lebih positif berbanding pelajar lelaki (76.8%). Dapatan ini diperkukuh lagi dengan ujian Khi Kuasa Dua yang menunjukkan wujudnya hubungan yang signifikan antara jantina dengan sikap pelajar. Sikap ini dipengaruhi oleh kurikulum Bahasa Melayu yang terlalu luas dan perubahan remeh-temeh yang selalu berlaku dalam tatabahasa bahasa Melayu sehingga menyukarkan dan mengelirukan pelajar.

Analisis berdasarkan etnik pula menunjukkan perbezaan skor peratusan sikap antara penutur natif bahasa Melayu dengan bukan natif. Didapati bahawa 80% pelajar Melayu, Iban dan kaum-kaum lain mempunyai sikap yang positif terhadap bahasa Melayu, berbanding hanya 31.8% pelajar Cina, 68.5% pelajar India dan 70% pelajar Kadazan. Kajian juga mendapati 44.8% pelajar Cina, 16.7% pelajar India dan 23.3% pelajar Kadazan tidak suka untuk mempelajari bahasa Melayu. Antara faktor yang mendorong sikap negatif ini adalah kerana aktiviti dalam kelas mata pelajaran Bahasa Melayu yang tidak menarik. Dapatan kajian tersebut mendorong kumpulan pengkaji tersebut mencadangkan agar kurikulum Bahasa Melayu disemak semula bagi menarik minat pelajar mempelajari bahasa Melayu khususnya daripada kalangan etnik Cina, India dan Kadazan. Hal ini penting supaya persepsi yang tinggi dan sikap yang positif terhadap bahasa Melayu dapat dipupuk agar pelajar tetap yakin terhadap kemampuan bahasa Melayu, khususnya sebagai bahasa ilmu dan bahasa perpaduan di Malaysia.

Kedua-dua kajian tersebut mempunyai persamaan dari segi implikasi sikap terhadap bahasa. Zulkifley, Rahim dan Karim (2010) menyatakan sikap individu terhadap bahasa akan mempengaruhi pembentukan kecekapan bahasa. Dalam hal ini, sikap yang positif dan persepsi yang tinggi terhadap bahasa Melayu perlu bagi memastikan keberkesanan sesuatu program yang dilaksanakan (Nor Hashimah, Junaini & Zaharani, 2010). Sikap pelajar terhadap bahasa bergantung juga kepada sejauh mana bahasa itu berfungsi secara praktikal dalam konteks sosial kehidupan pelajar. Keupayaan berbahasa sebenar adalah menjangkau pengetahuan tentang peraturan bahasa (Berns, 1985) iaitu termasuk juga pengetahuan tentang penggunaan peraturan bahasa tersebut mengikut konteks atau situasi yang tertentu. Bagi Hymes (1972) pula, konteks atau situasi penggunaan bahasa merupakan elemen penting dalam menentukan kesesuaian bentuk bahasa yang digunakan dalam sesuatu proses komunikasi. Justeru, sekiranya konteks sosial bahasa diabaikan, proses pengajaran dan pembelajaran bahasa di sekolah-sekolah tidak lebih daripada sekadar memenuhi tuntutan peperiksaan.

Kebanyakan pengkaji kecekapan komunikatif merumuskan bahawa kecekapan komunikatif adalah berdasarkan ciri-ciri yang wujud berdasarkan sifatnya dalam penggunaan bahasa. Pertama, kecekapan komunikatif sifatnya tidak statik tetapi dinamik. Ciri-ciri penggunaan bahasa adalah sentiasa terdedah dengan perubahan mengikut konteks bahasa tersebut digunakan. Kedua, kecekapan komunikatif sifatnya adalah lebih kepada interpersonal berbanding intrapersonal. Ciri-ciri ini berkait rapat dengan fungsi utama bahasa sebagai alat

komunikasi dua hala. Ketiga, kecekapan komunikatif adalah bersifat relatif dan bukannya mutlak. Pengguna bahasa perlulah memiliki ciri-ciri kepekaan terhadap konteks bahasa yang digunakan kerana bentuk penggunaan sesuatu bahasa itu bukanlah mutlak terhadap sesuatu peristiwa bahasa, tetapi sebaliknya sentiasa mengalami penyesuaian berdasarkan konteks ataupun situasi.

OBJEKTIF KAJIAN

Kajian ini secara umumnya bertujuan untuk mengetahui sikap penutur natif terhadap bahasa Melayu dan menjelaskan kecekapan komunikatif mereka. Secara khusus, kajian ini bertujuan untuk (i) menghuraikan sikap murid Melayu tahun lima sekolah bandar dan luar bandar terhadap bahasa Melayu dan (ii) untuk menjelaskan perbezaan kecekapan komunikatif bahasa Melayu antara murid Melayu tahun lima sekolah bandar dengan luar bandar.

PERSOALAN KAJIAN DAN HIPOTESIS KAJIAN

Kajian ini bertujuan untuk menjawab dua persoalan yang berikut:

- a. Apakah sikap murid Melayu tahun lima sekolah bandar dan luar bandar terhadap bahasa Melayu?
- b. Adakah terdapat perbezaan kecekapan komunikatif bahasa Melayu antara murid Melayu bandar dengan luar bandar?

Selain itu, kajian ini juga bertujuan untuk menguji hipotesis kajian yang berikut:

Ho: Tidak terdapat perbezaan yang signifikan dalam kecekapan komunikatif bahasa Melayu antara murid Melayu bandar dan murid Melayu luar bandar.

METODOLOGI KAJIAN

Bahagian metodologi kajian ini akan membincangkan tentang reka bentuk kajian, instrumen kajian, dan responden yang terlibat dalam membekalkan maklumat kuantitatif. Bahagian ini juga akan menjelaskan tatacara pengumpulan data dan penganalisan data bagi menjawab objektif kajian di atas. Reka bentuk merujuk kepada strategi tentang prosedur yang digunakan untuk memperoleh jawapan kepada soalan kajian. Menurut Mohamad Najib (1999), reka bentuk kajian merupakan keputusan pertama yang diambil dalam menentukan metodologi kajian. Kajian ini menggunakan reka bentuk kuantitatif dengan teknik tinjauan. Menurut Lim (2007) pula, data kuantitatif terdiri daripada angka yang terhasil apabila pemboleh ubah diminati pada setiap responden diukur menggunakan skala pengukuran yang bersesuaian melalui instrumen memungut data.

Mohamad Najib (1999) dalam memperincikan teknik pengutipan data tinjauan menyatakan enam teknik yang boleh digunakan iaitu pemerhatian, temu bual, soal selidik, pengujian, analisis dokumen, dan teknik tidak reaktif. Dalam kajian kes ini, soal selidik dan ujian digunakan terhadap dua kumpulan murid Melayu mengikut lokasi iaitu murid Melayu

yang belajar di sekolah bandar dan murid Melayu yang belajar di sekolah luar bandar. Instrumen kajian ini terdiri daripada dua bahagian. Bahagian pertama merupakan soal selidik, dan bahagian kedua pula ialah set Ujian Kecekapan Komunikatif Bahasa Melayu (UKKBM). Soal selidik bertujuan untuk menjawab persoalan kajian pertama, manakala UKKBM untuk menjawab persoalan kajian yang kedua. UKKBM ini mengandungi tiga komponen besar kecekapan komunikatif, iaitu kecekapan tatabahasa, kecekapan wacana, dan kecekapan sosiolinguistik. Bagi memastikan kesahan sebagai satu ciri yang terpenting dalam ujian (Mokhtar, 2011), pengkaji mendapatkan pengesahan daripada lima orang pakar dalam bidang linguistik Melayu. Set UKKBM dan Jadual Spesifikasi Ujian (JSU) yang dibina dirujuk kepada pakar-pakar tersebut untuk menilai butiran kandungan isi yang diuji itu sesuai dan menepati objektif kajian, kandungan Kurikulum Standard Sekolah Rendah (KSSR), dan sasaran kajian. Set UKKBM ini mengandungi tiga bahagian, iaitu imlak, ujian pemahaman, dan ujian penulisan. Ketiga-tiga bahagian ini mengandungi elemen kecekapan komunikatif.

Dari aspek responden, kajian ini melibatkan 421 orang responden. Sejumlah 188 orang responden terdiri daripada murid Melayu sekolah bandar, manakala bakinya, iaitu sejumlah 233 orang responden ialah murid Melayu sekolah luar bandar. Penentuan geografi, bandar dan luar bandar ditetapkan oleh jabatan pendidikan negeri. Kesemua responden adalah sebaya iaitu murid tahun lima atau murid berumur 11 tahun. Kewajaran pemilihan ini adalah kerana golongan pelajar ini sudah berada dalam tempoh matang pada peringkat sekolah rendah, berdasarkan tempoh pembelajaran bahasanya di sekolah rendah yang sudah mencapai tempoh lima tahun. Kajian ini melibatkan responden dari negeri Terengganu dan Kelantan. Pemilihan kawasan ini adalah berdasarkan kepada persamaan budaya dan sosial bagi kedua-dua buah negeri ini. Daripada jumlah tersebut, sejumlah 172 orang murid dari negeri Terengganu dan 249 orang murid dari negeri Kelantan. Imbangan jumlah responden ini adalah wajar, memandangkan jumlah murid tahun lima di Kelantan lebih ramai daripada Terengganu.

DAPATAN KAJIAN DAN PERBINCANGAN

Dapatan kajian ini dianalisis menggunakan statistik deskriptif untuk menghuraikan sikap dua kumpulan murid, iaitu (1) murid-murid Melayu di bandar dan (2) murid-murid Melayu di luar bandar terhadap bahasa Melayu. Seterusnya, sikap murid Melayu terhadap bahasa Melayu dibincangkan berdasarkan tiga aspek, iaitu (a) kecenderungan minat terhadap bahasa Melayu dan faktornya, (b) tanggapan murid-murid terhadap kepentingan bahasa Melayu, dan (c) faktor-faktor yang boleh mempengaruhi peningkatan bahasa Melayu.

Sikap Murid Melayu terhadap Bahasa Melayu

a. Minat terhadap Bahasa Melayu dan Faktornya

Bahagian ini akan membincangkan tentang minat terhadap bahasa Melayu dan faktornya berdasarkan kecenderungan positif dan negatif. Daripada kedua-dua kecenderungan ini akan dianalisis faktor-faktornya. Jadual 1 menunjukkan kecenderungan minat murid-murid Melayu bandar dan luar bandar terhadap bahasa Melayu dan faktor-faktornya. Secara umumnya, pola tentang minat terhadap bahasa Melayu dan faktornya antara murid Melayu bandar dan luar

bandar adalah sama. Kecenderungan minat yang positif adalah lebih tinggi bagi kedua-dua kumpulan murid apabila data menunjukkan 97.7% murid Melayu bandar dan 98.4% murid Melayu luar bandar menyatakan minat yang positif terhadap bahasa Melayu. Hanya 1.6% murid Melayu bandar dan luar bandar yang menyatakan minat yang negatif terhadap bahasa Melayu. Perbezaan peratusan yang tinggi antara kecenderungan minat positif dan negatif terhadap bahasa Melayu menunjukkan sikap positif kedua-dua kumpulan murid ini terhadap bahasa Melayu adalah sangat tinggi. Dapatan kajian ini selaras dengan kajian Zulkifley, Rahim, dan Karim (2010) dan Nor Hashimah, Junaini dan Zaharani (2010), yang menunjukkan bahawa etnik Melayu mempunyai sikap yang positif terhadap bahasa Melayu. Walau bagaimanapun, jika mengambil kira pemboleh ubah umur, dapatan kajian ini menunjukkan peratusan sikap minat pelajar peringkat sekolah rendah terhadap bahasa Melayu adalah tinggi.

JADUAL 1. Minat terhadap Bahasa Melayu dan Faktornya

Demografi	Suka		Tidak suka		Jumlah
	senang	susah	Senang	susah	
Murid Melayu bandar	178 (94%)	7 (3.7%)	3 (1.6%)	0 (0%)	188 (100%)
Murid Melayu luar bandar	226 (97%)	3 (1.4%)	2 (0.8%)	2 (0.8%)	233 (100%)

Kecenderungan positif ini adalah disebabkan bahasa Melayu dianggap sebagai satu subjek pembelajaran yang senang. Bahasa Melayu merupakan bahasa pertama bagi kedua-dua kumpulan ini. Dari segi peratus, tanggapan tersebut menunjukkan bahawa peratusan murid Melayu luar bandar lebih tinggi (3%) daripada murid Melayu bandar. Walau bagaimanapun, peratusan murid bandar yang berminat terhadap bahasa Melayu sebagai subjek pembelajaran yang susah lebih tinggi (2.3%) daripada murid Melayu luar bandar. Dapatan kajian tentang faktor yang mempengaruhi kecenderungan minat positif terhadap bahasa Melayu antara murid Melayu bandar dengan luar bandar ini menunjukkan dua pola yang berbeza, iaitu (1) murid Melayu luar bandar suka bahasa Melayu kerana ia subjek pembelajaran yang senang, manakala (2) murid Melayu bandar suka subjek bahasa Melayu kerana subjek ini susah, adalah lebih tinggi daripada murid Melayu luar bandar.

Kecenderungan minat negatif terhadap bahasa Melayu menunjukkan peratusan yang sangat kecil. Kedua-dua kumpulan murid Melayu bandar dan luar bandar menunjukkan peratusan minat negatif yang sama iaitu hanya 1.6%. Walau bagaimanapun, faktor yang mempengaruhi kecenderungan minat ini berbeza. Murid Melayu bandar secara mutlak (1.6%) menyatakan faktor tidak suka terhadap bahasa Melayu ini kerana menganggap subjek bahasa Melayu sebagai satu subjek pembelajaran yang mudah. Bagi murid Melayu luar bandar pula, kecenderungan minat ini berbeza-beza. Daripada 1.6% tersebut, 0.8% menyatakan kerana subjek bahasa Melayu adalah senang dan 0.8% lagi menyatakan tidak suka bahasa Melayu kerana subjek bahasa Melayu adalah susah.

Dapatan kajian tentang faktor yang mempengaruhi kecenderungan minat negatif terhadap bahasa Melayu antara murid Melayu bandar dengan murid Melayu luar bandar pula menunjukkan dua pola yang berbeza, iaitu (1) murid Melayu bandar tidak suka subjek bahasa

Melayu hanya kerana faktor subjek ini senang, manakala (2) murid Melayu bandar tidak suka subjek bahasa Melayu kerana dua faktor, iaitu subjek ini senang dan subjek ini susah. Dapatan ini sebenarnya menjelaskan bahawa faktor-faktor yang mendorong pembelajaran itu amat kompleks. Perbezaan kuasa belajar bukan sahaja wujud antara individu tetapi juga dalam diri individu itu sendiri. Justeru, perbezaan ini walaupun kecil, haruslah ditangani secara bijaksana, khususnya oleh kaum pendidik. Guru Bahasa Melayu perlu mencorak pembelajaran bahasa yang menyeronokkan dan bermakna kepada setiap murid berdasarkan kerangka ilmu bahasa, pedagogi, dan psikologi.

b. Kepentingan Bahasa Melayu

Bahagian ini akan membincangkan tanggapan murid Melayu bandar dan luar bandar dari segi tahap kepentingan bahasa Melayu. Perbincangan akan mengelompokkan tahap-tahap kepentingan tersebut kepada dua iaitu tahap positif dan tahap negatif. Jadual 2 menunjukkan tanggapan terhadap tahap-tahap kepentingan tersebut.

JADUAL 2. Tahap Kepentingan Bahasa Melayu

Demografi	Tidak penting	Kurang penting	Penting	Sangat penting	Jumlah
Murid Melayu bandar	5 (2.7%)	4 (2.1%)	50 (26.6%)	129 (68.6%)	188 (100%)
Murid Melayu luar bandar	8 (3.4%)	2 (0.9%)	42 (18%)	181 (77.7%)	233 (100%)

Secara umumnya, pola tentang kepentingan bahasa Melayu bagi murid Melayu bandar dan luar bandar adalah sama. Tahap tanggapan yang positif adalah lebih tinggi bagi kedua-dua kumpulan murid apabila data menunjukkan 95.2% murid Melayu bandar dan 95.7% murid Melayu luar bandar menyatakan bahasa Melayu penting kepada mereka. Hanya 4.8% murid Melayu bandar dan 4.2% murid Melayu luar bandar menyatakan tanggapan yang negatif terhadap kepentingan bahasa Melayu. Perbezaan peratusan yang tinggi terhadap tanggapan kepentingan bahasa Melayu antara positif dan negatif menunjukkan kedua-dua kumpulan murid ini menunjukkan sikap yang positif terhadap kepentingan bahasa Melayu. Dengan kata lain, bahasa Melayu adalah dianggap penting bagi kedua-dua kumpulan murid tersebut.

Dari segi tanggapan yang positif, peratusan murid Melayu bandar yang menyatakan bahasa Melayu sangat penting (68.6%) lebih tinggi daripada yang menyatakan bahasa Melayu penting (26.6%). Pola yang sama wujud pada murid Melayu luar bandar, iaitu 77.7% menyatakan bahasa Melayu sangat penting manakala 18% menyatakan bahasa Melayu penting. Dapatan ini menunjukkan bahawa murid Melayu luar bandar yang mempunyai tanggapan bahawa bahasa Melayu sebagai sangat penting, adalah lebih tinggi daripada murid Melayu bandar (11.1%). Dapatan ini mempunyai persamaan dengan dapatan Zulkifley, Rahim dan Karim (2010) terhadap responden yang berumur 20 tahun ke atas. Hal ini menunjukkan bahawa faktor lokaliti adalah penting dalam menentukan sikap seseorang individu terhadap bahasa. Keadaan ini wujud memandangkan bahasa Melayu lebih dekat penggunaannya dalam kehidupan seharian

murid Melayu luar bandar berbanding murid Melayu bandar. Mereka juga belum mendapat pengaruh yang mengubah sikap mereka terhadap bahasa Melayu (Zulkifley, Rahim & Karim, 2010). Walaupun wujud perbezaan pada tahap ini namun secara keseluruhannya kedua-dua kumpulan murid ini bersetuju tentang kepentingan bahasa Melayu kepada mereka. Tanggapan positif ini seharusnya kekal subur sehingga ke peringkat menengah dan pengajian tinggi kerana sebagaimana pandangan Asmah Haji Omar (1986), jangka masa usia dari enam tahun hingga 25 tahun adalah mewakili jangka umur yang penting bagi mendidik individu menghayati dan menggunakan bahasa yang dipilih sebagai bahasa kebangsaan dan bahasa rasmi sesuatu masyarakat atau negara.

Dari segi tanggapan yang negatif pula, peratusan kedua-dua kumpulan murid Melayu bandar dan luar bandar yang menyatakan bahasa Melayu tidak penting adalah lebih tinggi daripada yang menyatakan bahasa Melayu kurang penting. Ini dapat dilihat apabila 2.7% murid Melayu bandar dan 3.4% murid Melayu luar bandar menyatakan bahasa Melayu tidak penting berbanding dengan 2.1% murid Melayu bandar dan 0.9% murid Melayu luar bandar yang menyatakan bahasa Melayu kurang penting. Kedua-dua dapatan tersebut, khususnya berkaitan murid Melayu luar bandar menarik untuk dibincangkan kerana data menunjukkan walaupun peratusan kumpulan ini menyatakan bahasa Melayu sangat penting adalah lebih tinggi daripada murid Melayu bandar tetapi dalam masa yang sama tanggapan terhadap bahasa Melayu tidak penting lebih tinggi juga berbanding murid Melayu bandar.

c. Faktor Pengaruh dalam Peningkatan Berbahasa

Bahagian ini akan membincangkan faktor-faktor yang mempengaruhi peningkatan berbahasa murid Melayu bandar dan luar bandar. Perbincangan akan berfokus terhadap tiga faktor utama, iaitu ibu bapa dan keluarga, guru-guru dan sekolah serta kawan-kawan dan juga masyarakat. Jadual yang berikut menunjukkan faktor-faktor yang mempengaruhi peningkatan berbahasa tersebut.

JADUAL 3. Faktor Pengaruh Peningkatan Berbahasa

Demografi	Ibu bapa & keluarga	Guru-guru & sekolah	Kawan-kawan & masyarakat	Lain-lain	Jumlah
Murid Melayu bandar	75 (39.9%)	108 (57.4%)	5 (2.7%)	0 (0%)	188 (100%)
Murid Melayu luar bandar	75 (32.2%)	147 (63.1%)	7 (3%)	4 (1.7%)	233 (100%)

Secara umumnya, pola tentang pengaruh terhadap peningkatan berbahasa bagi murid Melayu bandar dan luar bandar adalah sama. Kedua-dua kumpulan murid bersetuju menyatakan guru-guru dan sekolah adalah faktor utama yang mempengaruhi peningkatan berbahasa. Ini berdasarkan dapatan kajian iaitu 57.4% murid Melayu bandar dan 63.1% murid Melayu luar bandar menyatakan demikian. Kedua-dua kumpulan juga bersetuju faktor kedua dan ketiga yang mempengaruhi peningkatan berbahasa ialah ibu bapa dan keluarga (39.9% murid Melayu bandar dan 32.2% murid Melayu luar bandar), dan kawan-kawan dan masyarakat (2.7% murid Melayu

bandar dan 3% murid Melayu luar bandar). Hanya murid Melayu luar bandar (1.7%) yang menyatakan terdapat faktor-faktor lain selain daripada tiga faktor di atas yang mempengaruhi peningkatan berbahasa. Persamaan pola urutan faktor-faktor yang mempengaruhi peningkatan berbahasa antara murid Melayu bandar dan luar bandar ini menunjukkan bahawa guru-guru dan sekolah, ibu bapa dan keluarga, kawan-kawan serta masyarakat memainkan peranan yang sama penting dalam mempengaruhi peningkatan berbahasa murid Melayu bandar dan luar bandar.

Berdasarkan analisis perbezaan secara mikro, terdapat dua dapatan yang menarik yang menunjukkan perbezaan faktor guru-guru dan sekolah dengan ibu bapa dan keluarga dalam mempengaruhi peningkatan berbahasa bagi kedua-dua kumpulan murid ini. Bagi faktor guru-guru dan sekolah, murid Melayu luar bandar menyatakan faktor ini lebih utama berbanding murid Melayu bandar. Bagi faktor ibu bapa dan keluarga pula, murid Melayu bandar menyatakan faktor ini utama berbanding murid Melayu luar bandar. Dapatan ini menunjukkan kebergantungan murid-murid Melayu luar bandar kepada guru-guru dan sekolah untuk meningkatkan penguasaan berbahasa adalah lebih tinggi daripada murid-murid Melayu bandar. Murid Melayu bandar pula lebih bergantung kepada ibu bapa dan keluarga untuk meningkatkan penguasaan berbahasa berbanding murid Melayu luar bandar. Walau bagaimanapun, kedua-dua faktor ini masih lagi faktor utama yang mempengaruhi peningkatan berbahasa bagi kedua-dua kumpulan ini jika dibandingkan dengan faktor kawan-kawan dan masyarakat, dan faktor-faktor selain daripada tiga yang telah disebut.

Kecekapan Komunikatif

Analisis dapatan dalam bahagian ini akan membincangkan kecekapan komunikatif. Jadual 4 yang berikut menunjukkan dapatan kajian bagi bagi kecekapan komunikatif.

JADUAL 4. Kecekapan Komunikatif Murid Melayu

Kecekapan	Demografi	N	min	Sisihan piawai	Nilai t	Sig
Kecekapan Komunikatif	Murid Melayu bandar	188	30.89	3.56	-1.63	.103
	Murid Melayu luar bandar	233	32.14	32.14		

Berdasarkan Jadual 4, apabila ujian t dijalankan, dapatan kajian menunjukkan bahawa tidak terdapat perbezaan yang signifikan secara statistik bagi kecekapan komunikatif berbahasa Melayu, ($t=-1.63$; $p>0.05$) antara skor min murid Melayu bandar ($\text{min}=30.89$) dengan skor min murid Melayu luar bandar ($\text{min}=32.15$). Tahap signifikan ini lebih besar daripada 0.05 ($p>0.05$). Nilai skor min murid Melayu luar bandar mengatasi skor min murid Melayu bandar secara tidak signifikan. Keputusan ini bermakna ramalan tentang tidak terdapat perbezaan yang signifikan dalam kecekapan komunikatif antara murid Melayu bandar dengan murid Melayu luar bandar adalah diterima. Kecekapan komunikatif antara kedua-dua kumpulan murid ini adalah sama secara statistik.

Murid-murid Melayu sama ada yang tinggal di bandar atau luar bandar merupakan penutur natif dan pengguna bahasa Melayu sebagai bahasa pertama. Walaupun lokalitinya berbeza, namun keperluan berbahasanya adalah sama. Murid-murid Melayu khususnya di Kelantan dan Terengganu ini menggunakan bahasa Melayu dalam setiap urusan hidup seharian mereka. Mereka berkomunikasi setiap hari dengan bahasa ibunda mereka untuk menyatakan fikiran dan meluahkan perasaan kepada setiap peringkat ahli masyarakatnya. Bahasa Melayu digunakan dalam pelbagai situasi dan konteks. Secara tidak langsung, dalam interaksi sosial ini mereka terdedah dan terbiasa dengan penggunaan bahasa dan mempelajari sifat-sifat linguistik bahasa Melayu secara tidak sedar. Hal ini sejajar dengan pandangan kebanyakan ahli-ahli psikolinguistik bahawa pengetahuan bahasa boleh dikuasai melalui dua cara, iaitu menerusi proses pemerolehan dan proses pembelajaran.

KESIMPULAN

Kajian ini merupakan satu tinjauan awal ke atas sikap murid-murid Melayu terhadap bahasa Melayu seawal umur 11 tahun di bandar dan luar bandar. Kedua-dua kumpulan yang dikaji ini menunjukkan sikap yang sangat positif terhadap bahasa Melayu. Berdasarkan kajian, kecenderungan minat ini disokong kerana faktor pembelajaran bahasa Melayu dianggap mudah. Jika diteliti dari segi psikolinguistik, faktor ini terdorong kerana pengaruh status bahasa Melayu sebagai bahasa ibunda atau bahasa pertama. Dari segi perkembangan bahasa, faktor ini seharusnya direbut sebagai satu peluang untuk memantapkan jati diri bahasa Melayu dalam kalangan rakyat Malaysia, khususnya kaum Melayu. Hal ini penting kerana berdasarkan dapatan kajian Zulkifley, Rahim dan Karim (2010) dan Nor Hashimah, Junaini dan Zaharani (2010) sikap terhadap bahasa Melayu semakin menurun apabila seseorang individu itu memasuki sekolah menengah dan institusi pengajian tinggi. Murid-murid Melayu di bandar dan luar bandar mempunyai tanggapan yang positif terhadap kepentingan bahasa Melayu. Sekolah dan guru-guru merupakan faktor pendorong utama untuk membentuk tanggapan tersebut. Sehubungan dengan itu, peranan tersebut perlu sentiasa ditingkatkan. Sekolah dan guru perlu dijadikan ejen utama dalam memperkasakan bahasa Melayu sebagai bahasa ilmu, bahasa kebangsaan, bahasa perpaduan, dan bahasa pembangunan negara. Proses pengajaran dan pembelajaran oleh pihak guru juga perlu direkayasa dengan suntikan pendekatan, kaedah, dan teknik terkini selaras dengan perkembangan ilmu bahasa dan pedagogi pada abad ke-21 ini. Proses perancangan ini tidaklah begitu sukar memandangkan kecekapan komunikatif antara kedua-dua kumpulan murid ini mempunyai persamaan yang signifikan. Tegasnya, pelaksanaan program kebahasaan perlu menekankan penggunaan bahasa dalam konteks sebenar iaitu bagaimana menggunakan bahasa Melayu dengan betul, tepat dan bermakna dalam keperihalalan keadaan komunikasi yang sebenar.

RUJUKAN

- Abdul Rashid & Amat Juhari Moin. 2012. *Sosiolinguistik dalam Bahasa Melayu*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Adnan Kamis. 1988. Pertalian antara Sikap Pelajar terhadap Mata Pelajaran dan Kaitannya dengan Pencapaian Akademik. *Jurnal Pendidikan*, 10 (11), 17-30.

- Aminah Awang Besar. 2015. *Sikap Generasi Muda terhadap Bahasa Melayu: Senario di Malaysia, Negara Brunei Darul Salam*. Muat turun 8 Julai, dari https://www.researchgate.net/publication/297734995_SIKAP_GENERASI_MUDA_TERHADAP_BAHASA_MELAYU_SENARIO_DI_MALAYSIA_NEGARA_BRUNEI_DARUSSALAM_DAN_INDONESIA
- Asmah Haji Omar. 1986. *Bahasa dan Alam Pemikiran Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Awang Sariyan. 1988. *Isu-isu Bahasa Malaysia*. Petaling Jaya: Penerbit Fajar Bakti.
- Berns, M. S. 1985. *Functional Approaches and Communicative Competence: English Language Teaching in Non-Native Contexts*. Urbana-Champaign: University of Illinois Press.
- Hassan Ahmad. 2006. *Membetulkan Sikap dan Persepsi Manusia Terhadap Bahasa Melayu*. Muat turun 8 Julai, dari <http://www.kongresbahasa.org>
- Hoenigswald. 1966. A Proposal for the Study of Folk-Linguistics. Dlm. Bright W. (Ed.). *Sociolinguistics*. La Haye: Mouton, hlm. 16-26.
- Hymes, D. 1972. On Communicative Competence. Dlm. Pride, J.B. & Holmes, J. (Eds.). *Sociolinguistics*. Harmondsworth: Penguin Book, hlm. 269-293.
- Juriah Long. 2005. Cabaran-Cabaran dalam Pengajaran dan Pembelajaran Bahasa Melayu dalam Era Globalisasi dan Teknologi Maklumat. *Jurnal Pendidikan*, 5 (2), 1-12.
- Kartini Abd. Wahab & Zulkifley Hamid. 2015. Hambatan Memahami Bahasa Indonesia: Satu Penelitian ke atas Teks Berita dalam Talian Berbahasa Indonesia, Tempo. Co. *Jurnal Komunikasi Malaysian Journal of Communication*, Jilid 31 (2), 493-514.
- Lim Chong Hin. 2007. *Penyelidikan Pendidikan: Pendekatan Kuantitatif dan Kualitatif*. Kuala Lumpur: McGraw Hill.
- Mohd Asri Harun & Zulkifley Hamid. 2014. Penerapan Komunikatif dalam Pengajaran Bahasa Melayu: Kajian Kes Guru Cemerlang. *Jurnal Melayu*, Volume 13, No.1, 18-28.
- Mohammad Najib Ghafar. 1999. *Penyelidikan Pendidikan*. Skudai: Penerbit UTM.
- Mohd Rashid Md Idris. 2012. *Teori Falsafah Bahasa (Teori Rashid)*. Tanjung Malim: Penerbit Universiti Sultan Idris.
- Mokhtar Idris. 2011. *Kaedah Penyelidikan Kuantitatif dalam Penyelidikan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Nor Hashimah Jalaluddin, Junaini Kasdan & Zaharani Ahmad. 2010. Sosiokognitif Pelajar Remaja Terhadap Bahasa Melayu. *GEMA Online Journal of Language Studies* Vol. 10, No.3, 67-87.
- Norizah Ardi. 1990. Sikap Bahasa: Satu Tinjauan Ringkas. *Jurnal Bahasa Melayu*, 34(4), 270-282.
- Rammers, H.H & Gage, N.L. 1943. *Educational Measurement and Evaluation*. New York: Harper Bros.
- Teo Kok Seong. 1999. Kedominanan Bahasa Melayu di Malaysia. *Dewan Bahasa*, 43, 25-33.
- Zamri Mahamod & Zarina Othman. 2001. Sikap pelajar Cina terhadap Pembelajaran Bahasa Melayu sebagai Bahasa Kedua. *Dewan Bahasa*, 2, 40-43.
- Zulkifley Hamid, Rahim Aman & Karim Harun. 2010. Sikap terhadap Bahasa Melayu: Satu Kajian Kes di Pantai Timur Semenanjung. *Jurnal Melayu*, 5, 163-176.

Jurnal Melayu
Isu Khas 2017

Biodata Penulis:

Mohd Asri Harun

Penulis merupakan calon Doktor Falsafah (Kajian Bahasa Melayu) di Pusat Penyelidikan Bitara Melayu (BAYU), Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan (FSSK), Universiti Kebangsaan Malaysia.

Zulkifley Hamid

Penulis merupakan Profesor di Pusat Penyelidikan Bitara Melayu (BAYU), Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan (FSSK), Universiti Kebangsaan Malaysia. Bidang pengkhususan beliau ialah pendidikan bahasa dan psikolinguistik.

Kartini Abd. Wahab

Penulis merupakan Pensyarah Kanan di Pusat Penyelidikan Bitara Melayu (BAYU), Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan (FSSK), Universiti Kebangsaan Malaysia. Bidang pengkhususan beliau ialah sintaksis.